

Yağış ve Yağış Çeşitleri

Havada bulunan nemin doyma noktasını aşır, katı veya sıvı halde yeryüzüne ulaşmasına yağış adı verilmektedir. Yağışlar m²'ye düşen toplam yağışın milimetre cinsinden ifadesi ile belirtilir. Yağış ölçen araca **pluviometre** denilmektedir. Yağışlar oluşum yerine göre iki gruba ayrılır.

A- Yüksekte oluşan yağışlar: Yağmur, Kar ve Dolu

B- Yüzeyde oluşan yağışlar: Çiy, Kırağı ve Kırç

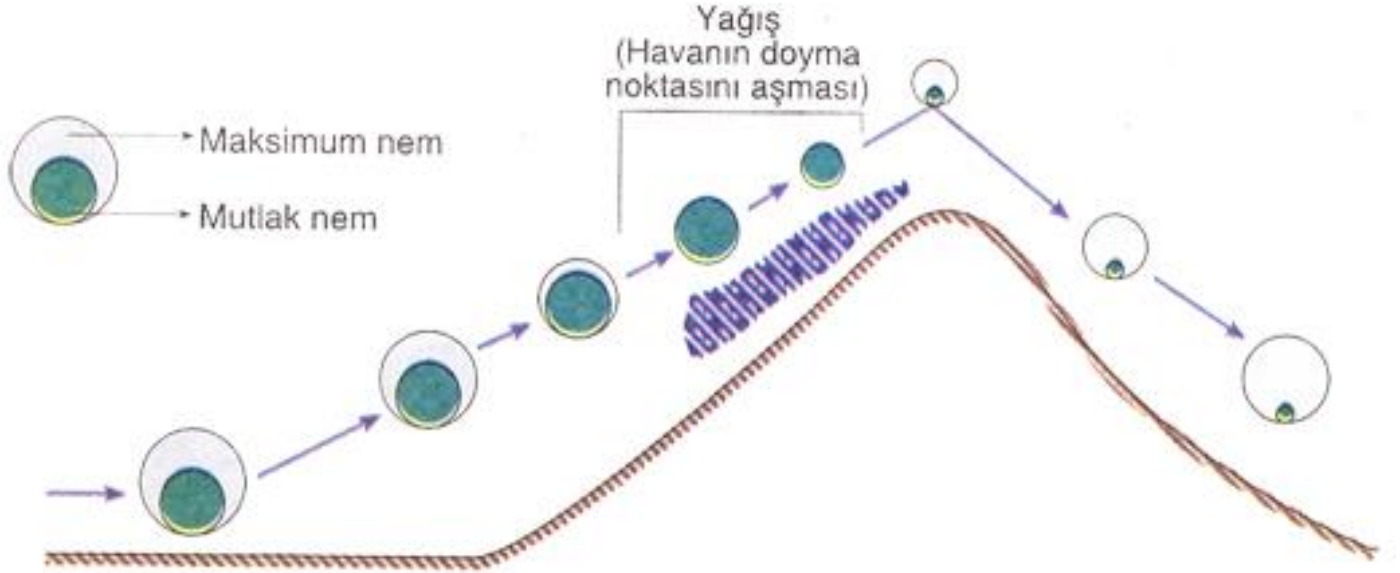
Yağış Oluşumu

Yağış oluşumu için havanın doyma noktasını aşması gerekmektedir. Maksimum nem (doyma noktası) sıcaklık ile ters orantılı olduğundan, sıcaklık azaldıkça hava doyma noktasına yaklaşır. Atmosferde havanın sıcaklığının azalması yükselici hareketlerle gerçekleşir. Havanın aniden ısınarak yükselmesi (konveksiyon), havanın bir cephe boyunca yükselmesi (frontal) veya dağ yamaç boyunca yükselmesi (orografi) yağış oluşumu için gereken koşulları sağlar. Ancak bu koşullarda havanın yağış bırakması için içerisinde belirli miktarda nem bulunması gerekir.

Bir dağ yamacı boyunca yükselen havanın öncelikle sıcaklığı azalır.

Sıcaklık azalması normal koşullarda 200 metrede 1° C'dir. Sıcaklığın azalması ile birlikte havanın taşıyabileceği nem oranı yani maksimum nem azalır. Böylece dağ yamacı boyunca bağıl nem oranı artar. Sıcaklık düşüşünün belli bir seviyesinden itibaren hava içindeki nemi taşıyamaz hale gelir ve yağış ortaya çıkar. Yamaç boyunca yağış bırakarak yükselen hava kütlesi, dağı aşır alçalmaya başladığında yağış sona erer. Çünkü alçalan hava 100 metrede 1°C ısınır ve havanın nem tutma kapasitesi artar. Artan kapasiteye rağmen havanın içinde çok az nem kalmıştır.

Bu nedenle bağıl nem oldukça düşüktür. Yamaçtan inen hava doyma noktasından hızla uzaklaştığından kuru ve sıcaktır. Hava kütlesi çevrede kurutucu ve sıcaklığı artırıcı etki yapar.

YAĞIŞ ÇEŞİTLERİ

YAĞMUR

Bulutlu oluşturan su taneciklerinin yeryüzüne ulaşmasıdır. Bulutları oluşturan zerreciklerin merkezinde bir yoğunlaşma çekirdeği vardır. Bu çekirdekler uygun koşullarda birbirlerini çekerek birleşirler ve büyük tanecikler oluştururlar. Bu tanecikler havada asılı kalamaz ve düşmeye başlarlar. Sıvı halde yere ulaşan bütün yağışlar yağmur olarak adlandırılır.

KAR

Hava sıcaklığı 0°C 'nin altında olduğunda sıvı zerrecikler katı buz kristalleri halini alırlar. Katı buz kristallerine kar adı verilmektedir.

DOLU

Ani sıcaklık değişimlerinin yaşandığı, hızlı yükselici hava hareketlerinin bulunduğu yerlerde su damlaları büyük buz parçaları haline gelir. Bu buz tanelerine dolu adı verilir. Yükselmenin şiddetine bağlı olarak dolu taneleri birkaç milimetreden, ceviz büyüklüğüne kadar değişim göstermektedir. Dolu yağışları bazı dönemlerde tarımı olumsuz yönde etkiler.

Yağmur

Kar

Dolu

ÇİY

Nemli hava kütesinin soğuk bir yüzeyden geçerken su taneciklerinin zeminde oluşmasına çiy denir. Genellikle ilkbahar aylarında görülür. Bitkiler açısından olumlu bir yağış türüdür.

KIRAĞI

Oluşumu çiy ile aynıdır. Genellikle sonbahar aylarında, sıcaklığın 0°C 'nin altına düşmesi sonucunda, yüzeyde oluşan buz tanecikleridir.

KIRÇ

Havadaki su buharının soğuk ağaç, tel, yaprak ve otomobil gibi cisimlerin üzerinde yoğunlaşması ile oluşan buz örtüsüne kırç adı verilir.

Çiy oluşumu

Kırağı oluşumu

Kırç oluşumu

HAVA KÜTLELERİ VE CEPHELER

Atmosferde aynı sıcaklık ve nem özelliklerini taşıyan geniş hava parçalarına **hava kütesi** adı verilmektedir. Hava kütleleri oluştukları ve geçtikleri yerin özelliklerini taşırlar ve bu özelliklerine göre isimlendirilirler. Ancak kısaltmalarında aynı kelimelerin İngilizce harfleri kullanılır.

Ekvator: ————— Tropikal (T)

Kutuplar: ————— Kutbi (kutupsal) (P)

Deniz kökenli: ————— Denizel (m)

Kıtasal (kara) kökenli: ————— Karasal (c)

Örneğin; Türkiye kış mevsiminde kutbi karasal hava kütlelerinin etkisindedir.

CEPHE KAVRAMI

Sıcak ve soğuk hava kütleleri yoğunluk ve hacim bakımından farklı özelliklere sahiptir. Bu iki hava kütlesi karşılaşma alanlarında birbirlerine doğrudan karışmazlar, iki hava kütlelerini birbirinden ayıran sınıra **cephe** adı verilir. Ancak cepheler kesin sınırlar olmayıp değişkendir. Cepheler boyunca yağış ve sis gibi iklim olayları gerçekleşir.

